ויגש

א. בדין תפלה בלחש איתא בזהר פרשתנו[1]: „לא אצטריך לי' לבר נש ל־משמע קלי' בצלותי' אלא לצלאה בלחש בההוא קלא דלא אשתמע ודא היא צלותא דאתקבלת תדיר, וסימניך והקל נשמע, קל בלא וא"ו נשמע, דא היא צלותא דהיא בחשאי דכתיב בחנה[3] וקולה לא ישמע דא היא צלותא דקב"ה קביל. כד אתעביד גו רעותא וכוונה ותקונא כדקא יאות וליחדא יחודא דמרי' כדקא יאות בכל יומא".

וכתבו מפרשים[4], שמדברי הזהר נר־אה, דהדין דלא ישמע קולו הייגו לא רק שלא ישמיע קולו לאחרים אלא „אפילו הוא עצמו לא ישמע קולו". והכי משמע גם בזהר פ' ויקהל[5]: „ואי ההיא צלותא אשתמע לאודנין דבר נש לית מאן דציית לה לעילא . . ותו דמלה דצלותא אתאח־דא בעלמא עילאה ומלה דעלמא עילאה לא אצטריך למשמע".

אמנם להלכה נפסק ברמב"ם[6] (וכן בשו"ע[7]) „ומשמיע לאזניו בלחש ולא ישמיע קולו", וכתב הטור[8] „יש אומרים הא דאמר שלא ישמיע קולו בתפלתו שצריכה שתהי' בלחש עד שלא תשמע אפילו לאזניו ומביאין ראי' מן התוספ־תא[9] יכול יהא משמיע לאזניו[10] כבר פירש בחנה וקולה לא ישמע, ומיהו בגמרא דידן[11] אינו ממעט אלא השמעת קולו דמשמע שמשמיע קולו לאחרים אבל לאזניו יכול להשמיע והכי איתא בהדיא בירושלמי[12] יכול יהא מגבי' קולו בתפ־לתו כבר פירש בחנה וקולה[13] לא ישמע".

ב. והנה, אף שלכו"ע אסור להשמיע קולו לאחרים, איתא בירושלמי[12] „רבי יונה כד הוי מצלי בכנישתא הוה מצלי בלחישה וכד הוה מצלי גו בייתי' הוה מצלי בקלא עד דילפון בני ביתא צלותי' מיני'".

ובטור[8] למד מירושלמי זה, ד„אם משמיע קולו . . שילמדו ממנו בני ביתו מותר", ומפרשים בזה[14], דלהטור הא

---

1) ריא, א.

2) פרשתנו מה, טז.

3) ש"א א, יג.

4) של"ה רנ, סע"א (מספר דרך חיים). הובא בניצוצי אורות להחיד"א לזהר שם.

5) רב, א. הובא בשל"ה שם. וכ"כ בב"י (בפי' הזהר ויקהל) לטור או"ח סקמ"א וסי' קא בבדק הבית. פר"ח לאו"ח סק"א סק"ב. וראה לקמן הערה 30.

6) הל' תפילה פ"ה ה"ט.

7) או"ח סי' קא ס"ב.

8) או"ח שם.

9) ברכות פ"ג, ט.

10) בתוספתא לפנינו ליתא תיבה זו. ובביאור הגר"א לשו"ע או"ח שם סי' קא (ד"ה ומשמיע) כ' שט"ס בתוספתא (שמובאה בטור). אבל הרי כן הביא מתוספתא (וכמ"ש בגר"א שם) בחי' הרשב"א ברכות שם (לא, א. הועתק בב"י שם) וטור (כבפנים). אגור הל' ברכות סקמ"ו. וכן הובא מתוספתא גם במלאכת שלמה לברכות (פ"ב מ"ג). וכ"ה בתוספתא צוקר־מאנדל (ע"פ כת"י ערפורט). וגם במאירי ברכות שם (לא, א) הביא כן, אלא שמסיים „מ"מ בברייתות שלנו אין גורסין בה לאזנו".

11) ברכות לא, א.

12) ברכות רפ"ד.

13) בירושלמי לפנינו „וחנה היא מדברת על לבה", אלא שלהלן שם מביא הלימוד כבפנים.

14) מהר"י אבוהב — הובא בב"י שם. וראה ב"י שם לפנ"ז, שגם הרשב"א ריש פרק ה' דברכות (לא, א) מפרש כן בירושלמי ולפי גירסת המרדכי כו' שגורס כי היכי דילפי מיני' הדבר מבואר כדברי רבינו (הטור).

„דילפין מיני' בני ביתי' – שהוא הי' עושה לתכלית זה, ופירוש עד כלשון כדי" (שילמדו אנשי ביתו התפלה), אבל בב"[8] מפרש „שהי' מגבי' קולו עד שהי' נמשך מזה במקרה דילפין מיני' בני ביתי' אע"ג דתניא המגבי' קולו בתפלתו הרי זה מנביאי השקר[15] הא איתמר עלה[15] דאם אינו יכול לכוין בלחש מותר כו'"[16].

ונמצא, שיש פלוגתא בטעם ההיתר להשמיע קולו לאחרים, דלדעת הטור מותר להגבי' קולו אפילו רק כדי ש־ילמדו אנשי ביתו להתפלל, משא"כ לדעת הב"י ההיתר הוא רק כאשר ע"י הגבהת הקול יוכל לכוין כדבעי.

ג. ונראה לבאר כ"ז בהקדם, דמקור דין זה נלמד בגמ'[11] ממ"ש בחנה – (כנ"ל) „וקולה לא ישמע" – „יכול ישמיע קולו בתפלתו כבר מפורש על ידי חנה שנאמר וקולה לא ישמע", ולהלן שם בגמ' „כמה הלכתא גברוותא איכא למש־מע מהני קראי דחנה . . וקולה לא ישמע מכאן שאסור להגבי' קולו בתפלתו".

ומצינו בזה כמה גירסאות: בגמ' לפנינו, הגי' (כנ"ל) „וקולה לא ישמע מכאן שאסור[17] להגבי' קולו בתפלתו", ובחי' הרשב"א[18] הגי' „מכאן למתפלל שלא ישמיע קולו בתפלתו" (ועד"ז הוא בראש"ש[19] וטור[20]), וברי"ף אי'[21] „מכאן למתפלל שצריך שתהא תפלתו בלחש"[22]. וצ"ב בטעם חילוקי הגירסאות.

ויש לומר בזה:

בגדר השמעת קול בתפלה יש בכלל ב' דינים, דין איסור השמעת קול ב־תפלתו [וע"ד מ"ש בברייתא לעיל[15] שם „המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמונה", „המגבי' קולו בתפלתו הרי זה מנביאי השקר"], ודין מצוה דתפלה בל־חש מצד עצם גדר התפלה, ובדין זה גופא יש לומר בב' אופנים: א) שהדין הוא מצד גדר דיבור דתפלה, דצ"ל תפ־לה בלחש, ב) דהוא דין בכוונת התפלה, דמצד גוף התפלה שהיא „עבודה שבלב" צ"ל התפלה בלחש דוקא.

ויש לומר שג' אופנים הנ"ל מודגשים בחילוקי הגירסאות בהלימוד מתפלת חנה: לפי הגירסא שלפנינו „מכאן שאסור להגבי' קולו בתפלתו", הלימוד הוא (כ־פשטות הלשון) האיסור להגבי' קול, שהוא כאיסור צדדי; לגירסת הרשב"א והרא"ש „מכאן למתפלל[22] שלא ישמיע קולו בתפלתו", ה"ז נוגע לגוף ענין התפלה, אבל בשייכות להדיבור דתפלה, דאופן הדיבור צ"ל שלא ישמיע קולו; ואילו לגירסת הרי"ף „שצריך שתהא תפלתו בלחש", שכ' בלשון חיובי, ה"ז לפי שתפלת לחש הוא מעצם החפצא דתפלה עבודה שבלב.

ויש לומר, דבזה פליגי גם הרמב"ם והשו"ע. דהנה הרמב"ם[a] כ' „לא יגבי' קולו בתפלתו ולא יתפלל בלבו אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאוזניו בלחש ולא ישמיע קולו אלא אם כן הי' חולה או שאינו יכול לכוין את לבו עד שישמיע קולו הרי זה מותר", ובשו"ע כ' המחבר „ולא יתפלל בלבו לבד אלא

15) ברכות כד, ב. הובא בטור שם.

16) ומסיים בב"י שם: וכן פירשו הר' יונה (ברכות שם ד"ה אבל) והרא"ש בפרק מי שמתו (סי' מ').

17) בירושלמי ברכות רפ"ד – „מכאן שלא יגבי' אדם את קולו", ולא בלשון „אסור".

18) לברכות שם. וכ"ה בעין יעקב ברכות שם.

19) ברכות פ"ה ס"ח.

20) או"ח שם סי' קא.

21) ברכות שם לא, א.

22) וכ"ה בכמה כ"י, הובא בדק"ס לברכות שם.

[a]) בראש"ש (וטור) ליתא תיבה זו.

מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו בלחש ולא ישמיע קולו ואם אינו יכול לכוין בלחש מותר להגביר קולו כו'".

והנה אף שבכללות ל' השו"ע הוא כלשון הרמב"ם, מ"מ יש שינוי עיקרי בסדר הדברים, דברמב"ם מתחיל "לא יגביר קולו בתפלתו" ולאח"ז ממשיך "ולא יתפלל בלבו אלא מחתך הדברים כו'", ואילו בשו"ע מתחיל "ולא יתפלל בלבו לבד אלא מחתך כו'".

ונ"ל, שהן להרמב"ם והן להב"י איסור השמעת קול בתפלה הוא מצד עצם גדר התפלה, אלא שלהרמב"ם הוא דין בדיבור התפלה, ולדעת הב"י דין תפלה בלחש הוא מעצם החפצא דתפלה, דמצד גדרה של תפלה, עבודה שבלב, צ"ל בלחש דוקא.

ולכן הרמב"ם בבואו להגדיר "השוויית הקול כיצד"[23] מתחיל "לא יגביר קולו בתפלתו", ורק אח"כ כותב "ולא יתפלל בלבו אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו בלחש", להדגיש שהמדובר הוא בדיבור של תפלה שהוא עיקר במצות התפלה: משא"כ בשו"ע מתחיל הסימן "המתפלל צריך שיכוין כו'" וממשיך בסעיף שלאח"ז "ולא יתפלל בלבו לבד אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו בלחש", שמעצם גדר התפלה, עבודה (כוונה) שבלב, הי' מקום שיתפלל בלבו בלבד[24], ולכן מתחיל ש"לא יתפלל בלבו בלבד אלא כו'", ולכן גם הא דמשמיע לאזניו בלחש הוא מצד שהתפלה בלב.

ד. הסברת הדבר:

ידוע שבענין התפלה יש ב' ענינים: א) בקשת צרכיו, כפשטות הדבר, ב) עבודה שבלב, כמו שלמדו מ"ולעבדו בכל לבבכם"[25], "איזו היא עבודה שהיא בלב . . זו תפלה"[26].

ויש לומר, שהאופנים הנ"ל (סעיף ג) בגדר דין השמעת קול תלויים מהו עיקר ענין התפלה:

את"ל שעיקר ענין התפלה הוא בקשת צרכיו, הרי התפלה היא בעיקרה מצוה שבדיבור, כאדם המבקש צרכיו מאת המלך, שבקשתו היא ע"י דיבור.

ולפ"ז יש מקום לומר, שדיבור התפלה צ"ל דוקא בקול הנשמע לאחרים, כי זהו גדר הדיבור, בשביל הזולת. דאע"פ שהקב"ה יודע מחשבות האדם, מ"מ, מצד האדם המתפלל, צ"ל בקשתו ע"ד וכמו שמבקשים ממלך בשר ודם, ולכן צ"ל בדיבור דוקא, ומזה מובן שבעצם צ"ל דיבור הנשמע דוקא*[26].

---

23) ל' הרמב"ם שם בתחילת ההלכה.

24) וי"ל דלדעת הב"י בחולה יוצא י"ח גם בלבו – ראה ב"י על הטור שהביא מ"ארחות חיים בשם פסיקתא אם אין אתה יכול התפלל על מטתך אם אין אתה יכול ואתה אנוס מחולי או מדבר אחר אמור בלבבך שנאמר (תהלים ד, ה) אמרו בלבבכם" [ולא כדברי תר"י (ברכות טו, ב ד"ה לא – הביאו הב"י בסי' פה) "כגון החולה כו' יש לו להרהר הברכה או התפלה שנתחייב בה ואע"פ שאינו יוצא ידי חובתו אלא באמירה . . וה' יראה ללבב ויתן לו שכר המח-

שבה". וראה מג"א כאן סק"ב. שו"ע אדה"ז סצ"ד ס"ז. סקפ"ה ס"ג].

ולהעיר שהב"י בבדק הבית שם כ' ש"ראוי לחוש" לדברי הזהר והתוספתא שלא ישמיע לאזניו. ובב"י שם סקמ"א כתב "ואפשר דכל שאינו משמיע לאזניו לא קרי לי' (בזהר ויקהל) דיבור" (ולפ"ז תפלה לא בעי דיבור). ואכ"מ.

25) עקב יא, יג.

26) תענית בתחלתה (וירושלמי ברכות רפ"ד), הובא בפרש"י עה"פ. רמב"ם ריש הל' תפלה. וראה ספר המצות להרמב"ם מ"ע ה. כס"מ הל' תפלה שם. ובכותרת שבריש הל' תפלה "לעבוד את ה' . . בתפלה". וראה ע"ד ב' הענינים שבתפלה לעיל ע' 126 ואילך. ועוד.

*26) להעיר מארחות חיים הל' תפלה (אות עב):

וזהו טעם הסברא שכל האיסור ד־השמעת קול בתפלה הוא רק איסור צדדי („מקטני אמונה", „מנביאי שקר"), כי בעצם, מצד גדר התפלה צ"ל התפלה בקול הנשמע דוקא, ורק מצד החשש ד„קטני אמונה" נאסר כו'.

ועפ"ז יש לומר שזוהי דעת הטור שמותר להגבי' קולו בשביל שילמדו בני ביתו להתפלל, כיון שכל האיסור ל־הגבי' קולו הוא רק איסור צדדי, והותר גם בשביל טעם כזה.

ויש לומר, שגם לדעת הרמב"ם שהוא דין בדיבור התפלה, ס"ל שעיקר ענין התפלה הוא בקשת צרכיו[27] ותפילה היא מצוה שבדיבור, אך מ"מ ס"ל דעצם גדר התפלה מחייב דיבור בלחש דוקא, והיי־נו לפי שתפילה היא בקשה מאת מלך מלכי המלכים הקב"ה, וצ"ל באימה וב־יראה, ולכן צ"ל התפלה בלחש דוקא, שאין זה מכבודו של מלך לדבר לפניו בקול רם, כלומר, הדיבור בלחש מורה על האימה ופחד[28] בעמדו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

משא"כ לדעת הב"י, עיקר ענין ה־תפלה הוא הכוונה ומחשבת הלב, עבודה שבלב, וזהו גם הטעם שצ"ל התפלה בלחש דוקא, כי הדיבור בקול רם הוא היפך כוונה עמוקה ורגש פנימי דהלב[29].

ונמצא, שעצם גדר הכוונה מחייבת תפ־לה בלחש.

וזהו גם הטעם שהב"י ס"ל שלא הותר להגבי' קולו סתם כדי שאנשי ביתו ילמדו כו', כי הדיבור בקול רם הוא היפך גדר התפלה, וכל ההיתר הוא רק במקרה כזה שאי אפשר לו לכוין אם לא יתפלל בקול רם, שאז, גדר התפלה עצמה (כוונה ומחשבת הלב) מחייבת הדיבור בקול רם.

ה. ע"פ כל הנ"ל יש לבאר שיטת הזהר שהתפלה בלחש היינו שלא יהי' נשמע אפילו לאזניו[30].

דהנה ע"פ פנימיות התורה[31], לא זו

מכאן אתה למד שהתפלה צריכה קול בחזקה. בית אלקים להמבי"ט ש' התפלה ספ"ו. ועוד. ואכ"מ.

27) עיין רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב.

28) ראה שער הכוונות בתחלתו „מעולם לא התפלל (האריז"ל) תפילתו בקול רם אפילו סדר תפלה של מיושב . . להורות הכנעה ואימה ויראה לפני השי"ת".

29) ואין זו סתירה להענין דלפעמים קול רם מעורר כוונה [כהובא בב"י לטאו"ח שם. ט"ז שם סק"א־ג. שו"ע אדה"ז שם ס"ג. וראה גם טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סס"א ס"ד (ס"ה). ר"ח שער הקדושה ספט"ו — הובא בשל"ה שער האותיות (פב, ב). וראה אוה"ת וארא ע' קעו ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' ו] — כי זה רק גרם לעורר הכוונה, אבל מובן דכשהאדם מתעורר בכוונה ורגש הלב, הרי קול רם מבלבל הכוונה. וראה של"ה שם.

30) במג"א או"ח שם (סי' קא סק"ג) כ' דאין רא' מהזהר ויקהל, די"ל שכוונתו „שאיש אחר לא ישמע קולו וכמ"ש הרמ"א סי' קמא". וכן יש מפרשים בזהר פרשתנו ועוד. אבל הרי כן פי' בזהר — של"ה וכו' שבהערה 5. עולת תמיד להרח"ו ענין התפלה. החיד"א בברכ"י סק"א סק"ג (וע"ש שמסיים „וגם אני שמעתי שכן כתבו גורי האר"י זצ"ל ו־הכרעת האר"י ז"ל מכרעת"). מחזיק ברכה סי' תקפב אות ז'. ועוד.

31) ראה לעיל סעיף א, דיעה גם ע"פ נגלה (גירסת התוספתא* ברכות ועוד**) שלא ישמיע

---

*) וראה גם תוספות ר"י החסיד ברכות טו, א (ב) גירסא כזו בגמ' לפנינו ברכות לא, א. והחיד"א בכ"מ (נסמן לעיל הערה 30, וכן בניצוצי אורות לזהר פרשתנו שם. פתח עינים לברכות טו, א) הביא שכ"ה בתנא דבי אליהו (רפכ"ח) שלא ישמיע לאזניו בתפלה (אלא שבביאור הגר"א הנ"ל (הערה 10) „ואפשר שגם שם ט"ס"). ועוד.

**) ראה גם הגהת רעק"א לשו"ע או"ח שם, שכן משמע ברש"י יומא יט, ב. וראה בהנסמן בשוה"ג שלפנ"ז.

בלבד שעיקר ענין התפלה הוא הכוונה ומחשבת הלב, אלא עוד זאת, שתפילת העמידה היא תכלית הדביקות שבתפילה גופא, כידוע בענין ד' שלבים דהתפלה, שתפילת העמידה היא כנגד עולם ה־אצילות, שהוא עולם האחדות, שאין שם שום מציאות בלעדו ית'.

וזהו התוכן הפנימי של תפילת העמי־דה, שהוא כעומד לפני המלך[32], שאין זה רק תיאור מצב המתפלל, אלא ע"פ פנימיות הענינים, זה גופא הוא תוכן ענין התפלה, מה שהאדם עומד לפני המלך בביטול מוחלט.

[ויש לומר שזהו הביאור הפנימי בה־הלכה שבעת התפלה צ"ל „כעומד לפני המלך", ו„אפילו מלך ישראל שואל ב־שלומו לא ישיבנו"[33] (משא"כ בק"ש ש־התירו שאילת שלום מפני היראה ומפני הכבוד[34]), שהוא לא רק דין בנוגע ל־מעשה, שהמתפלל נמצא במעמד ומצב ששומע ששואלין בשלומו ומבחין מיהו השואל בשלומו ורק בפועל אינו משיב לו בגלל שעומד לפני המלך, אלא זהו אמיתית מצבו דהמתפלל דזה שאינו משיב הוא לפי שבטל במציאותו].

וזהו גם הטעם שתפלה צ"ל בלחש דוקא, כמו שמבאר אדה"ז[35] בביאור בחי' יהודה[36] „שהוא בחי' הודאה הוא בחי' בטול והתכללות . . ולכן תפלה היא בלחש ובחשאי . . בחי' ביטול במציאות ממש לגמרי והיינו בחי' השתפכות אל חיק אבי' ממש להיות כאין ואפס ממש".

ועפ"ז יובן ג"כ הא דע"פ פנימיות התורה[37] זה שתפלה צ"ל בלחש היינו שאינו נשמע אפילו לאזני המתפלל[38], כי דוקא בזה בא לידי ביטוי גודל הביטול של תפילת העמידה, שאין נרגשת מצי־אותו, עד שהוא עצמו אינו שומע את קול תפילתו[39].

ו. והנה בתורה אור סוף פרשתנו[40] איתא: „וכמו"כ יובן ענין שמו"ע צלותא

לאזנו. אבל לא קי"ל כן להלכה, כמפורש בטושו"ע ואדה"ז סקי"א.

32) ראה ברכות לג, ע"א. שו"ע אדה"ז סי' קד ס"ב. וראה שבת י, א. טושו"ע ושו"ע אדה"ז או"ח סו"ס צה „כעבדא קמי מרי".

33) טושו"ע שם ר"ס קד.

34) שם ר"ס סו. וש"נ.

35) תו"א ויחי מה, ג.

36) להעיר שזה שייך להחילוק דיוסף ויהודה, כדאי' בזהר ריש פרשתנו (רה, ב) דויגש אליו יהודה הוא סמיכה גאולה לתפלה, דק"ש היא בקול דוקא (ראה טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סס"א ס"ד (ס"ה).

וראה אוה"ת יתרו ע' ב'תרפט. בהעלותך ע' שס. ועוד) ויהודה הוא בחי' שמו"ע שהוא בחשאי, כמבואר בארוכה בדרושי דא"ח (ד"ה ויגש בהמשך תרס"ו (ע' קיז. ע' תפז. ועוד)).

37) להעיר ממחזיק ברכה סקמ"א סק"ב ש־הנהגה זו שלא ישמיע לאזנו אינה להההמון עם. וראה ברכ"י סק"א שם, החילוק בין טעם פשוט לסודן של דברים, שע"פ סוד יוצא שלא ישמיע אפילו לאזניו.

[בנתיבות עולם למהר"ל (נתיב העבודה פ"ב): רק אם הוא צדיק גמור והוא שכלי אז השם יתברך שומע אף שקורא אל השם בלבו בלבד (אבל הביאור שם בענין הדיבור בתפלה בלחש הוא באו"א)].

והנהגת האריז"ל הנ"ל (הערה 28) היינו בנוגע לשאר חלקי התפלה, דפשיטא דה„לחש" בתפילת העמידה שלו הי' למעלה משאר חלקי התפלה.

38) ראה סידור (קטז, סע"א). תו"ח מקץ פו, ב. ולהעיר מעולת תמיד להרח"ו שם: אבל כשהיא ב־לחש שאינה נשמעת לאזניו אז היא רוחנית מאד מגדר טבע רוח האדם שהיא פנימיות ורוחניות יותר כו'.

39) ולפ"ז מציאות הדיבור היא (רק) בשביל בירור נה"ב (ראה קונטרס העבודה פ"א בסופו. וראה תניא רפל"ח). וי"ל שגם בזה מודגש ענין ה־ביטול, שכל ענין הדיבור דתפלה היא רק למלאות רצון העליון לעשות לו ית' דירה בתחתונים, בבירור הגוף ונה"ב (עיין תניא שם).

40) מה, ריש ע"ב.

בחשאי הוא רק בזמן הזה שהנוק' הוא בחי' מקבל ולא משפיע, אבל לעתיד כשתתעלה להיות בבחי' משפיע כמו הדכר עצמו אז יהי' שמו"ע בקול[40] רם[41] ויהי' קול כלה".

ולכאורה צ"ע[42], דכיון שע"פ פנימיות התורה (דעת הזהר) הענין דתפלה בלחש הוא מצד גדר ומהות התפלה, כי הוא הביטוי דהביטול במציאות שבתפלה ש־הוא אמיתית התוכן דתפילת העמידה[43] (כנגד עולם האצילות) — כיצד יתכן ש־לעת"ל תהי' התפלה בקול רם, שהוא היפך הביטול?

ויש לבאר זה ע"פ מ"ש אאמו"ר ב־הערותיו לזהר שם[44] בביאור הלשונות שם: „הג' לשונות רעותא כוונה תקונא הוא כי תפלה הוא במל', הנה רעותא רצון הוא כתר מלכות, וכוונה שהוא בשכל ומוחין הוא המוחין דמל' חו"ב, ותקונא הוא בהמדות דמל' שמדעתה עד הודה, [וממשיך] וליחדא יחודא דמרי', הוא ברחם המל' ששם הוא היחוד וכ־מובן".

ויש לומר, שזה שמדייק אאמו"ר בג' הלשונות „רעותא וכוונה ותקונא" שקשור עם כל הדרגות שבמל', הוא לפי שעפ"ז מבואר שענין הביטול במציאות שב־תפלה הוא בכל הדרגות, והיינו שהבי־טול במציאות דתפילה צ"ל באופן שלא רק שכל כחות נפשו מתבטלים כאילו אינם, אלא שהביטול חודר בכל הכחות, הרצון והמוחין ומדות ועד למעשה בפו־על, היינו שהביטול צריך להיות גם מצד מציאותם, וההודאה והביטול שבמעשה הוא כתוצאה לא רק דהביטול דעצם נפשו לה', אלא מהביטול כמו שהוא בכל הכחות שלו.

ועפ"ז יש לבאר זה שלעתיד לבוא תהי' תפלת שמו"ע בקול רם:

תכלית הביטול שאפשר להגיע אלי' בזמן הזה, גם דרגת ביטול במציאות, גם באופן שחודר בכל הכחות שלו, מכח הרצון ועד לכח המעשה, ה"ז באופן ששולל מציאות האדם, ביטול כל כח מכחות נפשו. אבל לעתיד לבוא שאז יהי' הביטול בתכלית השלימות, עד ל„ונגלה כבוד השם וראו כל בשר יחדיו"[45], ש־הבשר מצד עצמו „יראה" אלקות, הרי בכל המציאות יתגלה שאין עוד[46], ש־אינם שום מציאות, ובישראל יתגלה הא דישראל וקוב"ה כולא חד[47], באופן ש־מציאותם גופא היא העצמות כביכול[48], וע"ד מאן מלכי רבנן[49], שמציאותם גופא היא המלך[50], אזי תתגלה המעלה דענין הביטול בתכלית שבתפלה, ולכן תהי' התפלה בקול רם, שענינו — גילוי מעלת הביטול.

(משיחת ש"פ ויגש תשמ"ו)

---

40) ויש לומר רמז לזה בזהר פרשתנו שם: קול ברמה נשמע (ירמי' לא, יד) מאי ברמה דא הוא עלמא דאתי' — היינו דלעתיד לבוא, עלמא דאתי, תהי' התפלה „ברמה", בקול רם.

41) וכ"ה בלקו"ת שה"ש מח, ב.

42) וראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ע' רנט ואילך. אור התורה סידור (תפלה) ע' רלז. ע' רצה. וראה גם סידור קלב, ב־ג. קלט, ב. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ע' קסג ואילך. ועוד.

43) ראה מאמרי אדה"א שם ע' מ.

44) לקוטי לוי"צ ע' קצז.

45) ישעי' מ, ה.

46) ראה ד"ה ולקחתם לכם תרס"א.

47) ראה זח"ג עג, א.

48) ראה לקו"ש חי"ב ע' 75 בהערה.

49) ראה גיטין סב, א.

50) ראה תו"א וישב כז, ב.